

PÖYTÄKIRJA

Ilmastopaneelin 8. kokous

Aika: 14.3.2017, klo 12:00–16:00

Paikka: Ilmatieteen laitos, kokoustila Konvergensi (4. krs), Erik Palménin aukio 1

Paikalla:

Paneelin jäsenet: prof. Markku Ollikainen (pj), Helsingin yliopisto, prof. Antti Asikainen, Luonnonvarakeskus, prof. Marja Järvelä, Jyväskylän yliopisto, tutkimusprof. Maria Kopsakangas-Savolainen, Oulun yliopisto, tutkimusprof. johtava ekonomisti Marita Laukkanen, VATT, assistant professor Heikki Liimatainen, Tampereen teknillinen yliopisto, prof. Lassi Linnanen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, lehtori Ilkka Ratinen, Jyväskylän yliopisto, prof. Kristiina Regina, Luonnonvarakeskus, johtaja Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus, tutkimusjohtaja Yrjö Viisanen, Ilmatieteen laitos.

Sihteeristö ja yhdyshenkilöt: ylitarkastaja Pirkko Heikinheimo, ympäristöministeriö, tohtorikoulutettava Sanna Lötjönen, Helsingin yliopisto.

Vierailijat: neuvotteleva virkamies Tatu Tornainen, maa- ja metsätalousministeriö.

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:03.

2. Asialistan hyväksyminen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

4. Ilmastokatsaus, Viisanen

Viisanen piti lyhyen ilmastokatsauksen. Suomen ilmasto on vaihdellut aina. Skenaarioiden tekemiseen kannattaisi käyttää vain lämpötiloja vuodesta 1981 eteenpäin, sillä sitä aikaisempiin arvoihin liittyy paljon spekulatiota. Vuonna 1981 tulivat satelliittimittaukset. Lämpötila sahaa koko ajan, mutta trendi on pelottavan vakuuttava. Kiinan päästöjen nousu on huima ja kun katsotaan päästöjä henkeä kohti, on Kiina ohittanut jo Euroopan. Tämä on inhimillisesti saavutus, mutta ilmakehän kannalta huolestuttavaa. Valtaosa lämpökapasiteetista on merissä, ei ilmassa. Ilmakehän lämpökapasiteetti vastaa noin 10 metriä vettä. Merikomponentti ei ole ollut riittävästi mukana ilmastomalleissa, mutta meret ovat tulossa yhä enemmän mukaan.

Aiheesta keskusteltiin.

5. Tilannekatsaus

a. Meppien seminaari ja metsäraportin käänös

Brysselissä oli metsäseminaari 8.3., jota varten ensimmäinen metsäraportti on käännetty englanniksi. Kukaan kirjoittaneista panelisteista ei päässyt paikalle, joten Tuomo Kalliokoski esitteli raporttia paneelin mandaatilla. Asikainen oli paikalla Luken puolesta.

Tilaisuudesta keskusteltiin.

b. Porvoon tilaisuus

Tiedoksi, että Jouni Kerosen käyntiin paneelin aiemmassa kokouksessa liittyvä tilaisuus on 29.3. Seppälä ja Ollikainen ovat puhumassa tilaisuudessa.

c. OECD-lähetystö

Juho Korteniemi Suomen Pariisin OECD-lähetystöstä oli paneelin yhteydessä. Ollikainen ja Lötjönen tapasivat hänet. Korteniemi oli kiinnostunut mahdollisesta yhteistyöstä ja kertoi, että he voisivat esimerkiksi järjestää tiloja Ranskassa tai järjestää asiantuntijoita Suomeen. Lähetystö järjestää välillä ilmastopolitiikan kannalta tilaisuuksia eri aiheista ja Korteniemi sanoi tiedottavansa paneelia näistä, jolloin joku panelisteista voisi halutessaan osallistua.

d. Paneelin lausunnot ja jääviysasiat

Paneelin edellisessä kokouksessa käsiteltiin lausuntojen antamista ja panelistien jääviyttä. YM:n juristi auttaa asian selvittämisessä ja hän tekee luonnoksen, jossa asia kuvataan jatkokeskusteluja varten. Juristi pitäisi hyvänä, että Heikinheimo, Ollikainen ja juristi kävisivät oikeusministeriössä keskustelemassa asiasta, koska paneeli on lailla asetettu. YM:ssä on käsitys, että tässä ei ole kyse jääviysasiasta. Kukaan panelisteista tuskin saa etua, jos paneeli lausuu jollain tietyllä tavalla. Paneelin riippumattomuuden kannalta jokainen voi kuitenkin jääviyttää itsensä, jos tuntee tämän tarpeelliseksi ja on esimerkiksi ollut mukana lausuttavan asian valmistelussa. Kun luonnos on saatu, kierrätetään kirje paneelissa ja laitetaan sen jälkeen eteenpäin. Konsultaation tulos dokumentoidaan itselle. Kun paneelin seuraavalla kaudella tulee sopeutumis suunnitelman kommentointi, tiedetään, miten toimitaan.

6. Kuntavaalit

Vain yhdessä kuntavaalikoneessa on yksi ympäristöön liittyvä kysymys. Eduskuntavaaleihin yritettiin saada ilmastokysymyksiä, mutta ne eivät menneet läpi. Paneeli voisi nyt nostaa ilmastoasioita, sillä kuntien toimet vaikuttavat paljon taakanjakosektorin päästöihin. Ollikainen on kirjoittanut kaikille lähetetyn tekstiluonnoksen. Siinä yritetään nostaa ilmastoasioita ja kehoitetaan ihmisiä miettimään tiettyjä kysymyksiä ehdokkaita etsiessään. Teksti voisi mennä esim. yleisönosastokirjoituksena HS:iin. Lisäksi kirjoituksesta twiitataan. Jos päädytään siihen, että tämä olisi järkevää, katsotaan yhdessä teksti läpi.

Keskustelussa idea koettiin hyväksi. Sisällön puolesta isompi puuttuva asia olisi julkisiin hankintoihin liittyvät kysymykset. Lisäksi Järvelä lähettää kokouksen jälkeen kielellisiä huomioita.

Päätetään tarjota tekstiä Helsingin Sanomiin ja katsotaan Järvelän kommentit.

7. Liikennehankkeen raportti

Liimatainen lähetti kaikille liikennehankkeen raporttiluonnoksen. Energia- ja ilmastostrategia jaotteli asiat kolmeen osaan ja siinä kaikille annettiin päästövähennystavoite (liikennejärjestelmän energiatehokkuus 1 Mt, ajoneuvojen energiatehokkuus 0,6 Mt ja fossiilisten korvaaminen 2 Mt) ja toimenpiteet. Raportissa näitä käytiin läpi ja katsottiin toteutuvatko tavoitteet ja mitä riskejä niihin liittyy. Strategiassa oletetaan kehittyneiden biopoltoaineiden tuplalaskennan jatkuvan, mutta EU-direktiiviehdotuksessa tuplalaskenta tulisi poistumaan. Tämä aiheutti heti loven päästövähennykseen. Energiatehokkuudessa on mainittu hyvin vähän käytännön toimenpiteitä. Näitä voisi itse kirjoittaa raporttiin lisää.

Aiheesta ja raportista keskusteltiin. Raporttia muokataan keskustellun pohjalta.

8. Metsähankkeen ensimmäinen raportti

Seppälä kertoi hankkeen tilanteesta. Hankeryhmä on tavannut ministeri Tiilikaisen. Raportti perustuu lyhyiden väittämien esilletuomiseen päättäjille ja siihen, että tutkijat ovat aika saman mielisiä monista luonnontieteellisistä kysymyksistä. Lyhyiden vuoksi väittämät voivat tuntua erillisiltä ja muutamien väittämien osalta tarvitaan lisää taustoitusta väärinymmärrysten välttämiseksi. Ajatuksena on lisätä tekstiä, joka liittäisi väittämiä enemmän yhteen. On vielä hieman auki, missä muodossa raportti lopulta julkaistaan. Vaikka tapa voi tuntea yksioikoiselta, on tässä saatu aika suuri joukko tutkijoita yhteen ja luonnontieteellisissä kysymyksissä ollaan aika samoilla linjoilla. Mutta tämän lisäksi on poliittinen puoli. Nämä pitäisi erottaa toisistaan ja tuoda ymmärrystä keskusteluun. Luonnontieteellinen asia ei välttämättä ole ollut kovin hyvin esille ministeriöissä; mitä esimerkiksi tarkoitetaan pitkällä aikavälillä? Meillä se tarkoittaa luokkaa 100 vuotta.

Asikainen kertoi hankkeesta. On yllättävää, miten yksimielisiä väittämistä oltiin. Aikavälitarkastelut liittyvät usein biomassan energiakäyttöön ja 100 vuotta liittyy enemmän niihin. Jos saadaan esim. hyvin lyhytkiertoisia rehuja, tai katsotaan kaikki lajit, mitä puusta tulee, ei takaisinmaksuaika ole niin pitkä. Keskustelu on pyörinyt biomassan energiakäytössä, mutta lisäkäytöstä valtaosa tulee tällä hetkellä muusta kuin energiakäytöstä. Viestinnällisesti oli hyvä esitellä raportti virkamiehille ennen tiedotusvälineitä.

Raportista keskusteltiin ja sitä muokataan keskustellun pohjalta. Raportin kääntämistä englanniksi harkitaan.

9. Hankkeiden tilanne

a. KAISU, Ratinen

Ratinen kertoi hankkeen tilanteesta. Kaikkien mukana olevien tahojen tulee toimittaa tarkempi selvitys omasta työsuunnitelmastaan Ratiselle ja YM:lle. Heikinheimo laittaa kaikille jakoon lyhyen ohjeen. Ratinen tekee lopuksi koordinaattorina raportin koko hankkeesta. Jokainen taho raportoi oman rahankäyttönsä sopimuksen mukaan. Taustaselvitysten ja niiden pohjalta tehtävän lausunnon aikataulu on kiinni Kaisun aikataulusta. Lausuntokierros käynnistyisi luultavasti vapun jälkeen ja olisi noin kuukauden mittainen. Selvitykset olisi hyvä saada valmiiksi huhtikuun loppuun mennessä. Heikinheimo tiedottaa mahdollisista aikataulumuutoksista.

b. Osallistaminen

Järvelä kertoi hankkeen tilanteesta. Hankkeen ensimmäinen työpaja järjestetään 28.3. ja siinä imitoidaan toimintatutkimusideaa. Kutsuseminaariin tulee noin 20 osallistujaa. Työpajan aiheena ovat ilmastotoimien terveysvaikutukset ja sosiaaliset vaikutukset. Työpaja alkaa lyhyillä introilla. Ollikainen menee paikalle. Lanki kertoo, mitä ollaan tekemässä ja Ratisen ja Järvelän tiimit hoitavat raportoinnin. Ensin on teematyöryhmiä, joista pienryhmän osallistujat muuttavat toiseen ryhmään ja tehdään uusi koonti. Lopuksi on loppukeskustelu, jonka Järvelä koordinoi. Työpajan kesto on yksi iltapäivä. Tässä halutaan saada ideoita siitä, mitä teemoja asiantuntijat saavat muotoiltua. Toisessa työpajassa osallistetaan muita henkilöitä; ehkä virkamiehiä ja henkilöitä kunnista ja kansalaisjärjestöistä. Työpajassa käsitellään nimenomaan ilmastotoimien, ei ilmastomuutoksen, vaikutuksia.

c. Muut

Asikainen kertoi hanke-ehdotuksestaan. Viime kokouksessa päätettiin laittaa valmisteluun hanke ilmastomuutoksen metsätuhoista. Hankkeessa tehtäisiin riskianalyysi siitä, millaisia metsätuhoja tulevaisuudessa on ja mikä olisi niiden laajuus ja todennäköisyys. EU:n laajuudessa tutkimuksessa toteutuneet tuhot ovat lähes kolminkertaistuneet 1971–2030 ja kehityksen odotetaan jatkuvan. Esimerkiksi mäntypistiäiselle ilmastonmuutoksen vaikutukset eivät ole yksiselitteisiä. Länsi-Kanadassa oli massaesiintymä, koska moneen vuoteen ei ollut kunnollisia pakkastalvia. Suomen kannalta tuhoherkin puu on kuusi. Kirjanpainaja on tullut Suomeen 2010. Kaakkois-Suomessa on ollut paljon hyönteistuhojen aiheuttamia hakkuita. Taustalla on ilmaston lämpeneminen, mutta hyönteisten osalta kytkentä myrskytuhoihin on merkittävä. Myrskytuhojen frekvenssi on nouseva, mutta todella epätasainen. Tuhot koskevat merkittävää osaa puustoa. Osa puusta jää aina korjaamatta, mikä edistää hyönteisten leviämistä. Työpaketteja olisi kolme: 1) yleiskatsaus hyönteisten aiheuttamista metsätuhoista ja kuinka suuri riski ne ovat Suomelle, 2) ilmaston muutoksen vaikutukset myrsky- ja lumituhoista johtuviin seurannaistuhoihin ja juurikäpäriskiiin ja 3) ääripakkasten vähenemisen alueelliset vaikutukset hyönteistuhoriskeihin. Hanke toteutettaisiin tämän vuoden aikana. Paneelin rahoitusosuus olisi 60 000 € minkä lisäksi muut toteuttajat rahoittaisivat vajaa puolet kokonaiskustannuksista. Mukana olisivat UEF, IL ja Luke.

Hanke-ehdotuksesta keskusteltiin ja aihe koettiin tärkeäksi. Metsähankkeen mahdollinen jatko voisi liittyä tähän. Kysymys on hiilivaraston pysyvyyteen liittyvistä riskeistä ja tämä on siinä hyvin

keskeinen kysymys. Jos hiili ei pysy metsässä, aikajännekysymys ei ole enää tärkeä. Jos mahdollista, tätä voisi ehkä katsoa metsähankkeen jälkeen. Hankkeesta tulisi paneelin raportti. Resurssien puolesta metsähankkekokonaisuuteen voidaan ottaa tekijöitä paneelin taustatahoilta.

Päätetään laittaa hankkeen valmistelu eteenpäin ja puheenjohtajisto on yhteydessä Asikaiseen.

10. Päätösasiat (ilman ministeriöiden edustajia)

Ei päätösasioita.

11. Muut mahdolliset asiat

a. Lausunto talousvaliokuntaan energia- ja ilmastostrategiasta

Ollikainen lähetti lausunnon valiokuntaan ja sen kokous on huomenna 15.3.

b. Muut

Seuraavat kokoukset:

ti 16.5. klo 12–16, Heikinheimo katsoo kokoustilaa YM:stä

ti 13.6. klo 12–16

to 24.8. klo 12–16

12. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:33.